

núm. 20

Servei de
Responsabilitat
Professional

CONSELL DE COL·LEGIS
DE METGES DE CATALUNYA

EDITA:
Col·legi Oficial
de Metges
de Barcelona

2 Definició,
importància
i implicacions

5 Qüestions
polèmiques

8 Consells
pràctics

11 Metges
i conducció

12 Contra
portada
de professió

FEBRER-ABRIL 2004

PROFESSIÓ

Qüestions polèmiques i consells pràctics

Metges i conducció

PRESENTACIÓ

Fonts de l'Organització Mundial de la Salut estableixen les malalties mentals i les lesions per accident de trànsit com les dues grans preocupacions dels pròxims anys. A Espanya els accidents de circulació segueixen suposant una de les cinc primeres causes de mort en la població general i la primera causa de mort en els homes entre els 15 i els 34 anys d'edat; més de la meitat de les lesions cranioencefàliques severes i el 60 % de les lesions medul·lars són conseqüència d'un accident de circulació (Direcció General de Trànsit, 2001).

Molts factors contribueixen a la seguretat en la carretera i, entre aquests, la salut del conductor té una importància cabdal. Els conductors de vehicles han de reunir una sèrie de requisits psicofísics que garanteixin que el seu estat de salut no augmenta el risc d'accident derivat d'altres factors (climatologia, estat vial...) en què ell o altres conductors puguin patir danys.

El metge té una responsabilitat –en ocasions directa, en d'altres indirecta– en el reconeixement/detecció de les deficiències en les habilitats, dels ciutadans o malalts que atenen, per conduir de forma segura i evitar posar en greu risc la seguretat pública. De vegades tenen l'obligació ètica i legal d'informar les deficiències a l'autoritat administrativa corresponent.

En aquest marc els metges responsables dels Centres de Reconeixement tenen un rol important i actiu mitjançant l'avaluació de l'estat de salut dels ciutadans que demanen el certificat per a l'obtenció o renovació dels permisos de conducció. El rol dels altres metges no és menys important per detectar, amb ocasió d'altres motius d'atenció mèdica, les deficiències i els riscos per a una conducció segura i, per tant, en situació d'aconsellar el malalt respecte d'això i advertir-lo de les limitacions per conduir.

També la intervenció mèdica que abraça les tasques d'assistència i rehabilitació d'accidentats tampoc està exempta d'implicacions medicolegals.

Aquest document té per objectiu informar els metges de l'impacte i les implicacions medicolegals i minimitzar el risc d'incórrer en responsabilitat professional en cas que el conductor que es vegi immersit en un accident de trànsit sigui un pacient conegut i recentment visitat.

El document obvia l'anàlisi de les responsabilitats derivades de l'assistència i rehabilitació als accidentats, i també de la probable presència del metge com a testimoni en el procés judicial derivat d'un accident de trànsit. Per il·lustrar respecte d'això, es recomana la lectura del núm. 11 d'aquest mateix col·leccionable.

35

Consell de Col·legis de Metges de Catalunya.

Secretaria Operativa: Passeig de la Bonanova, 47. 08017 Barcelona. Telèfon: 935 678 880. Fax 935 678 885
e-mail: resp_prof@comb.es • http://www.comb.es/publicacions_prof

1

Definició, importà

Conduir un vehicle de motor és una tasca complexa que implica, entre moltes altres coses, bona percepció, un raonament i un temps de reacció adequats i una raonable capacitat física. Tant és així que el Reglament General de Conductors determina que el conductor de vehicle a motor ha de tenir les aptituds psicofísiques i els coneixements, habilitats, aptituds i comportaments que li permetin conduir de manera segura.

Un seguit de condicions en l'estat de salut del ciutadà, així com alguns tractaments farmacològics poden limitar alguna d'aquestes aptituds.

Els reconeixements mèdics per a l'obtenció del permís de conduir, la comunicació a l'autoritat administrativa quan es constata la incapacitat del conductor per conduir, amb especial èmfasi en els conductors professionals (transport de persones i de mercaderies perilloses), la realització de proves per determinar l'índex d'alcohol a la sang, l'assistència a conductors amb evidents signes d'embriaguesa, la comunicació judicial en cas d'accidents de tràfic, són totes situacions de les quals es poden derivar implicacions medicolegals que els metges han de conèixer i saber gestionar.

Els Centres de Reconeixements Mèdics són els centres autoritzats per expedir els corresponents certificats d'aptitud per a l'obtenció o renovació del permís de conduir. Aquests centres de reconeixements estan integrats per un equip facultatiu (formats per un internista o metge general, un oftalmòleg i un psicòleg), encarregat de realitzar les pertinents exploracions d'aptitud psicofísica amb la finalitat de certificar que els interessats no tenen cap deficiència física o psíquica de les descrites com a invalidants o limitants per a la conducció. Així, el certificat d'aptitud esdevé la garantia que el sol·licitant no pateix alteracions psicofísiques que li impedeixin conduir.

En l'emissió d'aquests certificats d'aptitud la responsabilitat del metge esdevindrà per l'emissió de certificats "graciables", això és quan es certifica l'absència de limitacions o malalties que no es correspon amb l'estat de salut resultant de l'examen fet al ciutadà, o quan per la incorrecta realització de les proves o valoració d'aquestes es certifiqui l'aptitud de l'interessat per conduir. Es recomana la lectura del document d'aquest mateix col·leccionable sobre "Informes i Certificats" (Professió núm. 12) per situar convenientment la conducta i l'actitud que cal adoptar en l'emissió de certificats mèdics.

ncia i implicacions

F També hi haurà responsabilitat quan realitzades les proves psicofísiques el metge detecti que el sol·licitant no està en condicions que li sigui lliurada o renovada la llicència administrativa i no ho comunicui a la Prefectura Provincial de Trànsit, malgrat que no pateixi cap deficiència o malaltia de les descrites com a incapacitants en l'Annex IV del Reglament General de Conductors.

El metge assistencial en la relació amb els seus pacients també té l'obligació de protegir la salut individual i col·lectiva i, per tant, és responsable d'informar, educar i controlar aquells pacients que pateixin malalties o deficiències susceptibles de disminuir o anul·lar la seva capacitat per conduir de manera segura, havent d'assumir un paper actiu en la prevenció dels accidents de trànsit.

Es per tant en aquests casos en què el pacient presenta dèficits o pèrdua d'aptituds que poden afectar la seva capacitat per conduir quan el paper del metge es fa decisiu, atès que ell serà qui es trobi en situació d'aconsellar el pacient que deixi de conduir, o en el cas de constatar la inobservància de les recomanacions facultatives, informar les autoritats administratives responsables de la seguretat de la situació del ciutadà conductor que és un risc per a si mateix i per als altres. L'obligació s'accentua quan el pacient és un conductor professional, situació en la qual el risc per les hores de conducció i la responsabilitat dels passatgers o mercaderies perilloses augmenta.

En el marc de la relació assistencial i la prevenció dels accidents també és imprescindible la tasca informativa del metge que prescriu fàrmacs susceptibles de disminuir el rendiment psicomotor per si mateixos o amb la presa de begudes alcohòliques. El consell i la informació del metge prescriptor, conscienciant el pacient sobre la necessitat de prendre precaucions, o limitacions si s'escau, quan es combina la conducció amb la ingesta de fàrmacs que poden produir somnolència o sedació ajudaran a reduir el risc d'accidents pels efectes secundaris d'alguns fàrmacs.

Així, en el procés de prescripció, el facultatiu haurà de considerar les diferents alternatives terapèutiques i prescriure al pacient conductor fàrmacs que afectin en la menor mesura el rendiment psicomotor.

Per tot l'anterior, i considerant que la salut no és solament l'absència de malaltia, sinó també el conjunt de condicions físiques i psíquiques, i que la promoció de la salut va més enllà del que és purament assistencial, una praxi mèdica correcta implica informar els pacients del risc que per a la seva salut

Definició, importància i implicacions

→
(continuació de
la pàgina anterior)

poden significar els seus hàbits, estil de vida, dieta, malalties o deficiències, i aconsellar les restriccions i controls que s'escaiguin, entre els quals la conducció de vehicles.

En darrer terme, recordar que la realització de proves de detecció d'alcohol a la sang pel personal sanitari és una altra situació de la qual es desprenen interrogants d'ordre jurídic i ètic en els metges. El respecte al dret a l'autonomia personal i integritat física, i el deure de col·laboració amb la justícia obliguen el metge a procedir a l'extracció de sang únicament i exclusivament en els casos en què els cossos de seguretat acreditin documentalment una ordre judicial que així ho determini o bé una sol·licitud voluntària i expressa del conductor o persona implicada en un accident de trànsit.

Finalment, també cal incloure com a supòsit d'estudi de les responsabilitats dels metges en la conducció de vehicles i el seu entorn, la dels metges asfàl·legs en allò que afecta la realització d'informes de lesions per accidents de trànsit i en les seves relacions amb els ciutadans accidentats que hagin d'examinar (peritatge) i les companyies asseguradores.

38

La realització de proves de detecció d'alcohol a la sang pel personal sanitari és una altra situació de la qual es desprenen interrogants d'ordre jurídic i ètic en els metges

El rigor i l'exactitud en l'elaboració dels informes, la informació als sotmesos a revisió del contingut i objectiu de la seva intervenció professional i de la condició en què actuen, i el lliurament dels informes exclusivament a aquelles persones autoritzades seran aspectes que sempre hauran de tenir presents i dels quals es pot derivar responsabilitat.

quan s'ha d'informar l'autoritat administrativa de la pèrdua d'habilitats d'un pacient per conduir?

Els professionals sanitaris tenen l'obligació ètica i legal de mantenir la confidencialitat dels seus pacients. Tot i que aquesta és una component essencial en la relació metge-pacient, hi ha ocasions en que èticament i legalment està justificat trencar la confidencialitat. Pel que fa a informar terceres persones de la capacitat per conduir d'un pacient, l'obligació de confidencialitat es veu exonerada per tal de protegir la seguretat pública davant d'un risc imminent i greu.

En situacions en què el pacient no està capacitat per apreciar les seves condicions o assumir les recomanacions dels metges per qüestions d'incapacitat cognitiva, o si continua conduint malgrat les recomanacions de no fer-ho i posa en perill la seguretat d'altres conductors, el metge ha d'avaluar la conveniència de posar-ho en coneixement de l'autoritat administrativa (Prefectura Provincial de Trànsit) i fer-ho si el risc és imminent i greu.

És recomanable a aquest efecte que, abans d'informar l'autoritat competent, el metge consideri:

- a** El risc d'accident, d'acord amb l'estat psicofísic del pacient.
- b** Els riscos associats a la divulgació de la informació sense el consentiment del pacient en relació amb les implicacions de no fer-ho.
- c** Informar el pacient de la necessitat, per la seva pròpia seguretat i de tercers, que s'abstingui de conduir.
- d** Si les circumstàncies indiquen que el pacient no farà cas de l'avís i que hi ha un greu i imminent risc per a la salut, la vida o la seguretat d'alguna persona.
- e** Avaluar si el pacient s'abstindrà de conduir. Intentar que un familiar o persona propera es responsabilitzi que no condueixi.

Si hi ha dubtes raonables i raonats de la seva abstenció, i l'estat de l'individu informa de pèrdua de les condicions psicofísiques adequades, caldrà comunicar-ho a l'autoritat administrativa. I si es tracta d'un conductor professional, caldrà comunicar-ho també als serveis mèdics de l'empresa.

pot el metge d'Urgències realitzar la prova de detecció d'alcohol en sang a un conductor a instàncies dels cossos de seguretat?

L'extracció de sang per a la detecció d'alcohol a la sang és un dret del ciutadà i, per tant, només es pot realitzar quan aquest ho sol·liciti expressament i voluntàriament.

Per tant, no es pot realitzar la determinació d'alcohol o d'altres drogues en sang sense el consentiment de l'interessat. No s'hi ha d'accedir a requeriment dels mossos d'esquadra o cossos de seguretat amb la disconformitat del conductor. Només s'ha de practicar a petició d'aquest o per ordre judicial.

Si es tracta d'un accidentat que pateix lesions, dolències o malalties, la gravetat de les quals li impedeix prestar consentiment per a la pràctica de la determinació d'alcohol en sang (inconsciència de l'accidentat), es realitzaran les proves que clínicament s'estimin oportunes.

En cas de realitzar-se les proves corresponents per a la determinació d'alcohol a la sang amb el consentiment de l'interessat, caldrà remetre'n el resultat a l'autoritat judicial, als òrgans perifèrics de la Prefectura Central de Trànsit i, si s'escau, a les autoritats municipals competents. Així mateix, en cas de negativa del conductor, també caldrà remetre a l'autoritat judicial testimoni de la negativa.

40

si un lesionat per accident de trànsit presenta símptomes d'embriaguesa, què ha de fer el metge de guàrdia?

Si durant l'anamnesi i exploració d'un pacient accidentat el facultatiu observa signes i símptomes d'embriaguesa (dificultat a la deambulació i la parla, manca de coordinació, agitació, fetor enòlic, etc.), el metge haurà de fer-ho constar a l'informe d'assistència malgrat que no s'hagi realitzat la prova d'alcoholèmia.

Això és perquè, si bé no es podrà afirmar a l'informe d'assistència que el pacient accidentat es troba en un estat d'embriaguesa mentre no es realitzi la prova de detecció d'alcohol en sang que així ho corrobore, sí que és recomanable anotar els signes i símptomes que el pacient objectivament presenti.

Posteriorment, i sense perjudici de l'anterior, s'haurà de procedir a comunicar-ho al Jutjat de Guàrdia mitjançant el corresponent comunicat judicial.

es pot enviar un informe d'assistència per accident de trànsit a la companyia asseguradora?

Per poder enviar un informe d'assistència a la companyia asseguradora s'ha d'obtenir el consentiment exprés de l'assegurat, consentiment que abastarà el tractament i la cessió de les dades de caràcter personal. Tant el centre hospitalari com la companyia asseguradora s'hauran de responsabilitzar de la confidencialitat de la informació a la qual, per al compliment de les seves obligacions, es pogués accedir.

El correcte, d'acord amb el Conveni d'Assistència Sanitària derivada d'accidents de trànsit, és que els centres hospitalaris cursin a les entitats asseguradores, en un termini de quaranta dies hàbils, un informe d'assistència. Això no obstant, també pot ser raonable lliurar còpia de l'informe al pacient perquè sigui aquest qui el lliuri a la companyia d'assegurances.

pot el metge del centre de reconeixements ser considerat responsable d'un accident de trànsit?

La responsabilitat del metge avaluador és la de prevenir la sinistralitat viària adoptant les prevencions i cauteles en l'examen psicològic i físic amb l'objecte d'evitar, en la mesura del possible, que les limitacions físiques o funcionals que puguin afectar l'interessat no passin desapercibudes i puguin provocar un accident de trànsit. Així, l'informe mèdic emès pel Centre de Reconeixements esdevé una garantia d'absència de limitacions a la capacitat per conduir.

Per tant, l'emissió d'informes d'aptitud psicofísica podrà comportar responsabilitat civil o penal si es demostra que l'accident ha estat causa d'una incorrecta pràctica de les proves o valoració d'aquestes per part del metge responsable del procés de valoració.

Això és que, si com a conseqüència de la pràctica de les proves d'aptitud no es detecta un defecte físic o psíquic, que s'hauria hagut de detectar, i que és determinant en la producció d'un accident de tràfic, se'n considerarà responsable el metge avaluador.

No obstant l'anterior, si es tractés d'una pèrdua d'aptitud sobtevinguda amb posterioritat a l'emissió de l'informe d'aptitud, no existirà responsabilitat del metge avaluador ni del centre de reconeixement.

Rols i responsabilitats

pacient conductor

Informar l'autoritat administrativa (Prefectura Provincial de Trànsit) de qualsevol condició que pugui afectar la seva capacitat per conduir.

Respondre veraçment en els reconeixements mèdics en relació amb el seu estat de salut i el seu impacte en la capacitat per conduir.

Sotmetre's a les proves d'aptitud psicofísica davant dels serveis sanitaris de la Comunitat Autònoma quan s'iniciï el procediment d'anul·lació o pèrdua de vigència del permís de conduir.

Seguir les indicacions mèdiques facilitades pel metge assistencial.

centre reconeixements

Realitzar les exploracions necessàries per verificar l'estat de salut dels interessats.

Consignar en un informe de model oficial el resultat de l'exploració. En cas d'informe amb resultat negatiu, comunicar-ho immediatament a la Prefectura Provincial de Trànsit i en 24 hores per escrit.

Fer-se responsable de l'informe i conservar els dictàmens facultatius

Garantir al màxim la seriositat dels reconeixements per evitar un allunyament de la realitat i veracitat dels reconeixements

No oferir comissions, rebaixes o altres serveis complementaris per atraure els sol·licitants.

metge assistencial

Informar el pacient en relació amb la seva capacitat per conduir basant-se en estàndards mèdics.

Alertar el pacient en relació amb l'impacte de les seves condicions mèdiques en la seva habilitat per conduir i recomanar les restriccions i controls que s'escaiguin.

Informar el conductor de la seva obligació de comunicar a l'autoritat corresponent en cas que la seva capacitat per conduir pugui implicar perill o risc per a ell o terceres persones.

Informar l'autoritat administrativa de les situacions extraordinàries en que els pacients que estiguin en imminent risc pel que fa a la seguretat vial continuïn conduint en contra de l'opinió del metge.

En la pràctica de reconeixements mèdics:

primer 1

Per a la correcta valoració de les aptituds físiques i psíquiques de l'interessat, el metge del centre de reconeixements hauria de complementar la bateria de proves i exàmens que efectua amb la sol·licitud al ciutadà:

d'un informe mèdic de l'interessat emès pel metge de capçalera si el té i mitjançant el qual s'informi:

- a** dels tractaments als quals estan sotmesos o aquelles malalties cròniques no detectables amb l'exploració psicofísica.
- b** del grau de compliment del tractament o instruccions prescrites pel metge responsable, si n'hi ha.

segon 2

de les proves complementàries o altres exploracions addicionals que permetin un major coneixement de les facultats psicofísiques de l'interessat per conduir, si del resultat de les exploracions reglades així se'n deriva per resoldre dubtes.

És recomanable la contractació d'una pòlissa de Responsabilitat Civil Professional que cobreixi la responsabilitat dels titulars dels centres de reconeixements per incompliment defectuós o imprudent de les obligacions derivades de l'autorització administrativa atorgada, com davant dels usuaris. Cal recordar, però, que la falsedat en l'emissió de certificats s'exclou de la cobertura en qualsevol pòlissa de Responsabilitat Civil Professional.

Per a una correcta prescripció...

Algoritme d'actuació per a la prescripció farmacològica al pacient conductor

El pacient condueix de manera habitual o és conductor professional?

Factors com a causa d'accidents de trànsit que cal conèixer i tenir presents en la pràctica mèdica per evitar accidents:

1. No patològics:

1.1 Psíquics

estats emocionals
personalitat

1.1 Somàtics

edat
sexe
fatiga
son
alimentació inadequada

2. Patològics:

2.1 Transitoris

intoxicacions, en especial per:
- monòxid de carbó
- alcohol
- drogues tòxiques i estupefaents
- medicaments

2.1 Permanents

defectes de visió
audició i equilibri
afeccions neurològiques (epilèpsia)
malalties mentals
trastorns de la motilitat
sistema cardiorcirculatori
aparell urinari
malalties metabòliques (diabetis)

la contra portada de professió

NÚMEROS JA PUBLICATS:

1. Document del Consentiment Informat. 2. Assistència a menors. Adolescents i maltractaments. 3. La informatització de les dades personals, administratives i mèdiques. 4. Risc de l'efecte 2000 en l'àmbit sanitari. 5. El treball en equip. Responsabilitats. 6. La recepta mèdica. 7. Les relacions amb els Tribunals de Justícia. 8. Fer de metge a l'hospital. Àrea d'urgències. 9. Fer de metge a l'hospital. Serveis Centrals. 10. Fer de metge quan el pacient és metge o familiar de metge. 11. Sobre l'activitat pericial. 12. Informes i certificats. 13. Guies de pràctica clínica. 14. Fer de metge a l'hospital. Àrea Quirúrgica i Crítics. 15. Fer de metge a l'hospital: Hospitalització i Farmàcia. 16. Reaccions adverses a medicaments. 17. Transport sanitari. 18. Les noves tecnologies en la medicina. El correu electrònic. 19. Les noves tecnologies en la medicina. Els webs de contingut sanitari.

PRÒXIMES QÜESTIONS QUE TRACTAREM:

**Altes hospitalàries.
Forçoses i voluntàries**

**Fer de metge a l'hospital:
Consultes externes**

**Atenció Primària
i Hospitals: cooperació**

NOTA: Ortre de publicació per determinar

46

L'ESPAI DEL PROFESSIONAL

La Junta de Govern del COMB, COMT, COMLL, COMG us demanen la vostra col·laboració en la proposta dels temes que voldríeu que fossin tractats en pròxims números de PROFESSIÓ.

Ompliu les referències següents amb les vostres dades.

NOM:

COGNOM:

NÚM. COL·LEGIAT:

COL·LEGI DE:

(MAJÚSCULES)

Temes proposats (indiqueu tres temes):

(MAJÚSCULES)

Envieu una còpia d'aquest formulari a: Consell de Col·legis de Metges de Catalunya. Secretaria operativa: Passeig de la Bonanova, 47. 08017 Barcelona. També podeu fer-nos arribar les vostres propostes per e-mail: resp_prof@comb.es, per fax al 935 678 885 o bé per telèfon al 935 678 880.

MEDICORASSE

Corredoria d'Assegurances
del Col·legi Oficial de Metges

TOTS ELS SERVEIS D'ASSEGURANCES

PER COBRIR ELS RISCOS:

- Personals
- Professionals
- Econòmics i patrimonials dels metges

... amb els avantatges de:

MUTUAL MÈDICA
de Catalunya i Balears